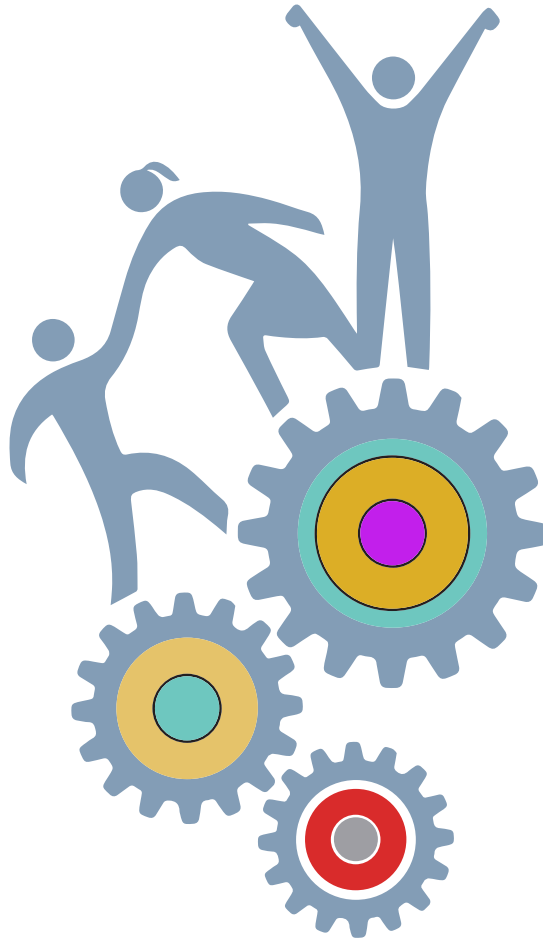

emar

GENEL-İŞ Emek
Araştırma Dairesi

GELİR

YAŞAM ve YOKSULLUK

DİSK/GENEL-İŞ
Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası

DİSK/GENEL-İŞ SENDİKASI

Bu araştırma DİSK/Genel-İş Araştırma Dairesi tarafından hazırlanmış ve Haziran 2022 tarihinde kamuoyuna sunulmuştur. Araştırma emar kaynak gösterilerek kullanılabilir.

Türkiye Genel Hizmetler İşçileri Sendikası (DİSK/Genel-İş)

Sahibi: Genel-İş adına Genel Başkan Remzi Çalışkan

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Şükret Sevgener

Adres: Çankırı Caddesi No: 28 Kat: 7 Ulus/Ankara

Tel: 0312 3091547,

Faks: 0312 3091046

DİSK/Genel-İş Web: www.genel-is.org.tr

DİSK/Genel-İş Araştırma Web: www.emekarastirma.org.tr

E-posta: emekarastirma@genel-is.org.tr

Parayla satılmaz

ARAşTIRMA BÜLTENİ

Türkiye’de her gün biraz daha artan enflasyonla birlikte eşitsizlik ve yoksulluk daha da derinleşirken emar olarak, kısır bir döngüye dönüşen bu durumun boyutlarını ortaya koymak amacıyla Gelir Yaşam ve Yoksulluk Araştırma Bülteni’ni yayımlıyoruz. Ayrıntılarına veriler ışığında odaklandığımız araştırma raporumuzda ilk elden vurgulayabileceğimiz başlıklar şöyledir:

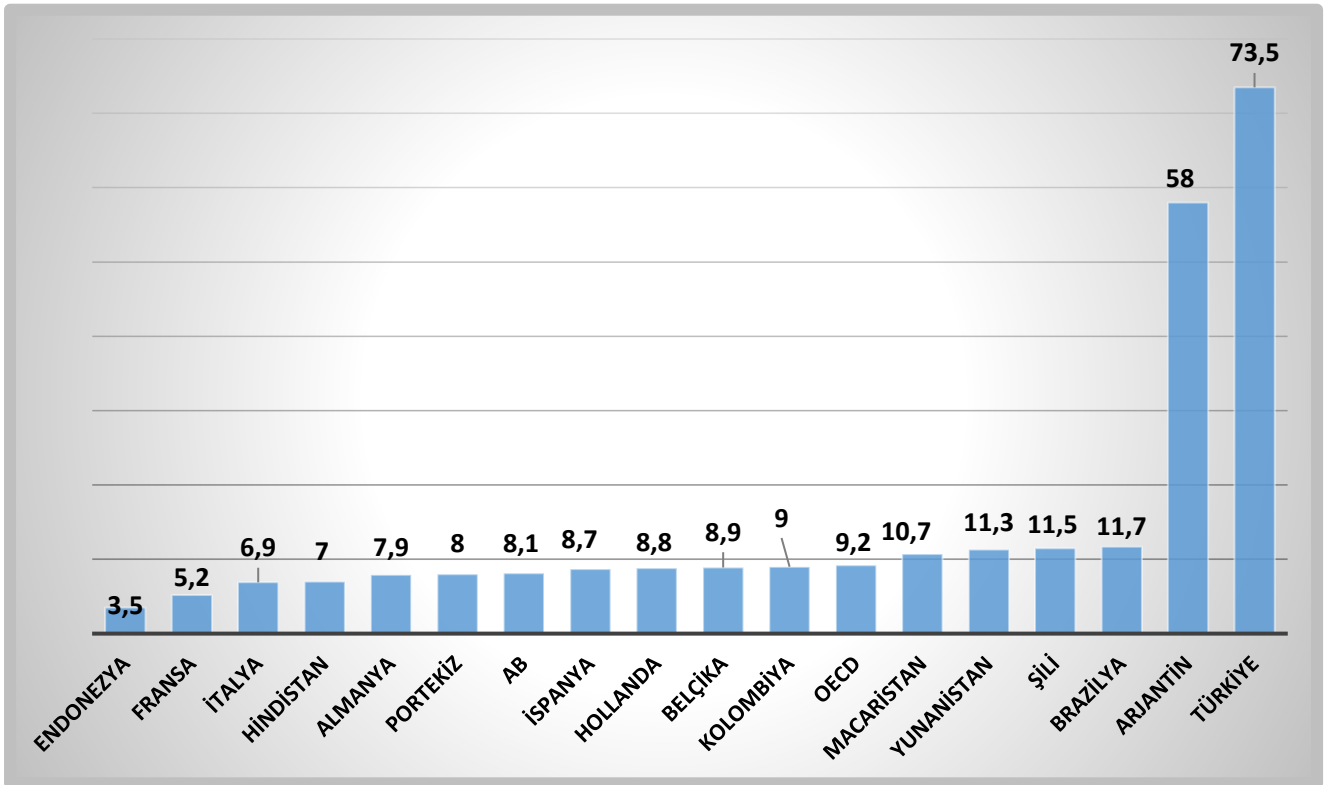
- Türkiye’de Enflasyon Artışı, AB Üye Ülke Ortalamasının 9 Katı, OECD Üye Ülke Ortalamasının 8 Katına Ulaştı!
- İnsanlar Enflasyon Karşısında Gıdaya Ulaşamıyor!
- Sağlıklı Gıdaya Ulaşamayan Sayısı Pandemide 4,6 Milyon Kişi Arttı.
- Enflasyon Artıyor, Kriz Büyüyor, Asgari Ücret Eriyor
- Pandemi Döneminin Kazananı Sermaye, Kaybedeni Emekçiler Oldu!
- Yoksulluk Günden Güne Artıyor, En Fazla Kadınlar Etkileniyor!
- 3,7 Milyon Kişi Çalıştığı Halde Yoksul!
- Güvencesiz Çalışma Yoksulluk Riskini 3 Kat Artırıyor.

TÜRKİYE'DE ENFLASYON ARTIŞI, AB ÜYE ÜLKE ORTALAMASININ 9 KATI, OECD ÜYE ÜLKE ORTALAMASININ 8 KATINA ULAŞTI!

Türkiye’de enflasyon artışı, dünya genelindeki enflasyon artışının 9 katını aşmış durumdadır. Pandemi sürecinde tüm ülkelerde enflasyon artışı görüldü. Ancak Türkiye’de pandemi süreci ile birlikte ekonominin kötü yönetilmesi, enflasyonun durdurulamaz artışına yol açtı ve insanların alım gücünü ve yaşam koşullarını mahvetti. Dünya geneli enflasyon oranlarını incelediğimizde gördüğümüz, Türkiye’de Mayıs ayı enflasyon oranının AB üye ülke ortalamasının 9 katı, OECD üye ülke ortalamasının da 8 katı olduğudur.

Tartışmalı resmi enflasyon verilerinin dışındaki alternatif kaynaklar durumun vahametini göstermektedir: Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) Mayıs ayı enflasyon oranını resmi enflasyonun 2,1 katı daha fazla ve yüzde 160,7 olarak açıkladı.

Grafik 1. Karşılaştırmalı Enflasyon Oranları (%)

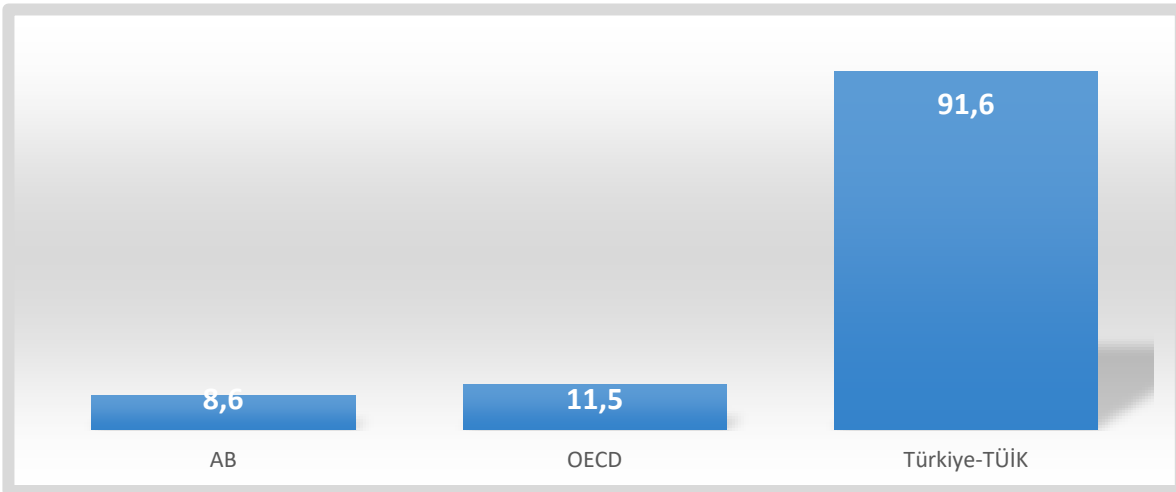
Kaynak: OECD, AB ve Arjantin Nisan ayı, diğer ülkeler Mayıs ayı verileridir.

YOKSULLAR ENFLASYON KARŞISINDA GIDAYA ULAŞAMIYOR!

Gıda enflasyonu artış oranı, genel enflasyon oranı artışının çok üstündedir. Mayıs ayı TÜİK verilerine göre gıda enflasyonu yüzde 91,6 olarak açıklandı. Bu oran Nisan ayı AB üye ülke ortalamasında 8,6, OECD üye ülke ortalamasında ise 11,5'dir. Yani Türkiye'de gıda enflasyonu AB'nin 10,3 katı, OECD üye ülkelerin ise 7,7 katıdır.

DİSK-AR'ın Nisan ayı gıda enflasyonuna göre yaptığı hesaplamada gıda enflasyonu, gelir durumuna göre incelediğinde toplumun farklı kesimlerinin farklı oranlarda etkilendiği görülüyor: *Emeklilerin gıda enflasyonu yüzde 113,5; en yoksul ikinci yüzde 20'lik gelir grubunun gıda enflasyonu yüzde 114,9; en yoksul yüzde 20'lik gelir grubunun enflasyonu ise yüzde 131,6'dır.*

Grafik 2. Karşılaştırmalı Gıda Enflasyon Oranları (%)

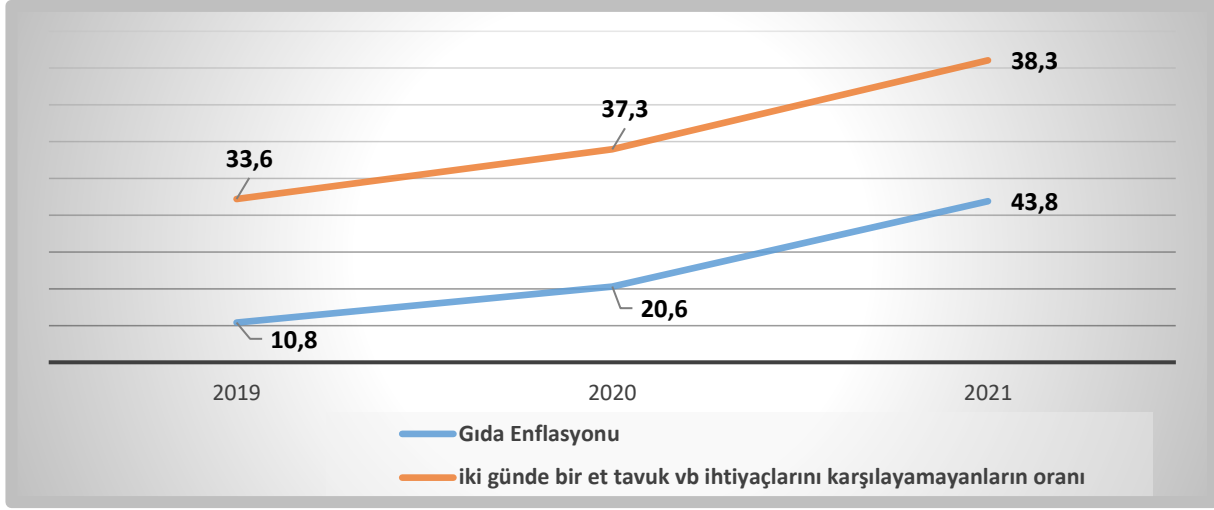

Kaynak: OECD, ülkelerin Nisan Ayı verileridir. Türkiye için Mayıs ayı verisidir.

SAĞLIKLI GIDAYA ULAŞAMAYANLARIN SAYISI PANDEMİDE 4,6 MİLYON KİŞİ ARTTI.

Gıda enflasyonunun yüksekliği halkın gıdaya ulaşımını da zorlaştırdı. Son iki yılda, iki günde bir et ya da tavuk yiyemediğini söyleyenlerin sayısı 1,2 milyon arttı. TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması sonuçlarına göre 2019 yılında 27,1 milyon kişi (%33,6) iki günde bir et, tavuk vb. ihtiyaçlarını karşılayamadığını belirtti. Bu sayı 2021 yılına gelindiğinde 4,6 milyon kişi artarak 31,7 milyon kişi ile yüzde 38,3'e yükseldi.

Grafik 3. Karşılaştırmalı Gıda Enflasyonu ve Gıda Tüketim Oranları (%), 2019-2021

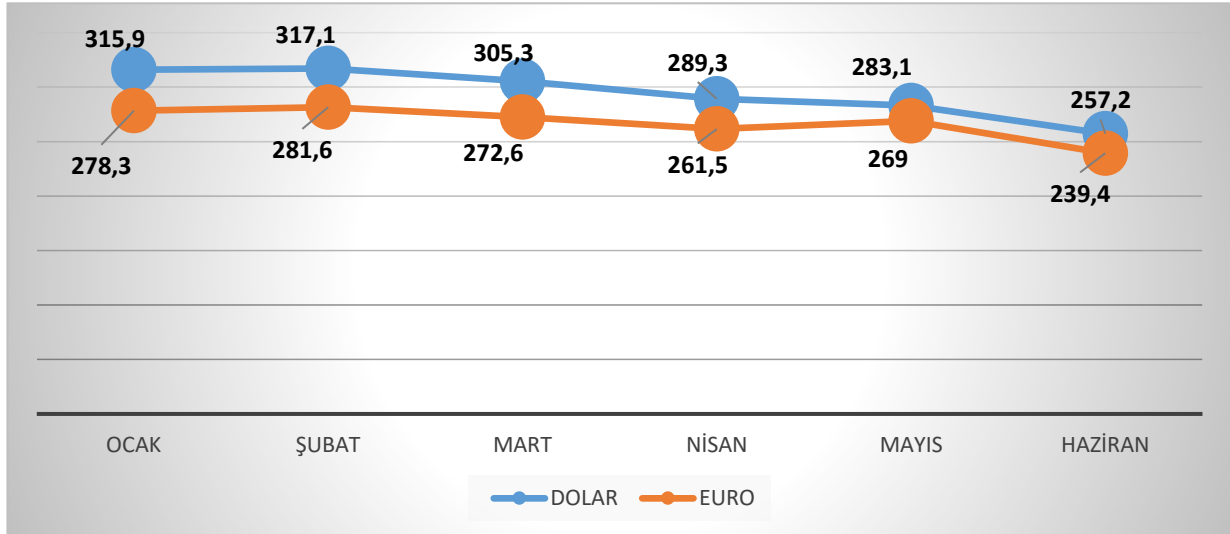

Kaynak: TÜİK

ENFLASYON ARTIYOR, KRİZ BÜYÜYOR, ASGARİ ÜCRET ERİYOR

Sürekli artan enflasyonla birlikte Türk lirasının yabancı paralar karşısında değer kaybetmesi, işçilerin ücretlerini düşürdü. 2022 Ocak ayında 4.253 TL olan asgari ücret dolar bazında 315 dolara ve euro bazındaysa 278 euroya denk gelirken 2022 Haziran ayında asgari ücret 266 dolara ve 253 euroya karşılık geldi. Yani asgari ücret Türk lirasına göre son 5 ayda 49 dolar ve 25 euro değer kaybetmiştir.

Grafik.4. Asgari Ücretin Aylara Göre Euro ve Dolar Üzerinden Karşılaştırması

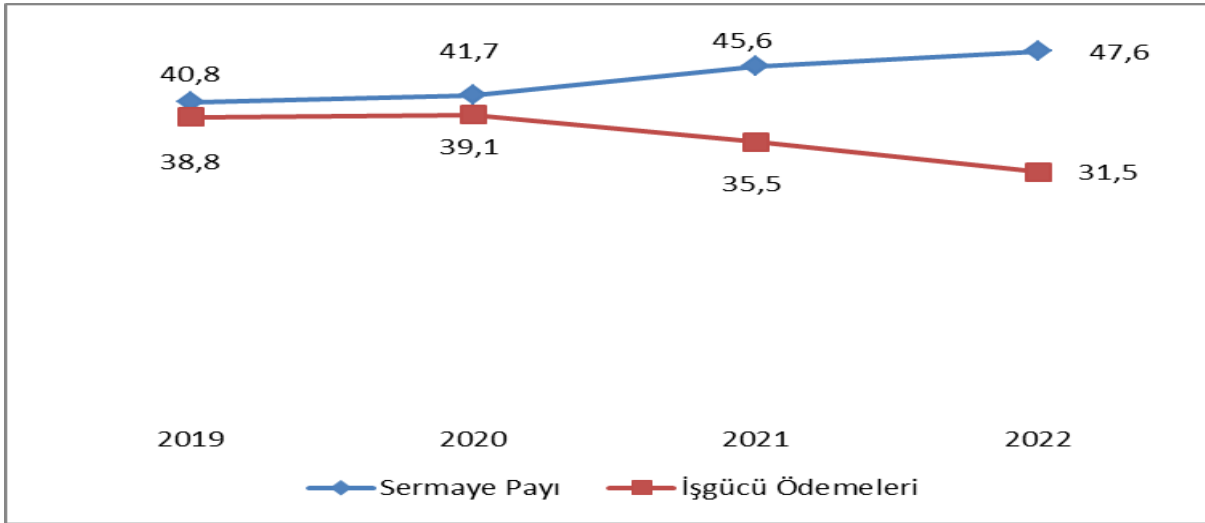
Kaynak: TCMB, Gösterge Niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kurları Efektif Satış Fiyatı esas alınarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır. Veriler aybaşı verisidir.

PANDEMİ DÖNEMİNİN KAZANANI SERMAYE, KAYBEDENİ EMEKÇİLER OLDU!

Pandemi süreci ile birlikte ekonominin kötü yönetilmesi, sınıfsal eşitsizlikleri derinleştirdi. İşçi sınıfının milli gelirden aldığı pay her geçen yıl düşerken, sermaye sınıfının payı arttı. TÜİK'in 2019 yılı 1. Çeyreğinden 2022 yılı 1. çeyreğine, nakdi ya da aynı olarak ödenen maaş-ücretler ile işverenler tarafından çalışanlar adına ödenen sosyal güvenlik katkılarından oluşan işgücü ödemeleri yani katma değer içindeki emeğin payı 7,3 puan azalarak yüzde 38,8'den yüzde 31,5'e geriledi.

Aynı dönemde çalışanlara yapılan ödemeler ve üretim üzerindeki vergilerin çıkarılması ve sübvansiyonların eklenmesiyle elde edilen katma değer içinde, sermayenin payı 6,8 puan artarak yüzde 40,8'den yüzde 47,6'ya yükseldi. Veriler göstermektedir ki, pandemi döneminin kazananı sermaye, kaybedeni emekçiler oldu. Bu durum yoksulluğu derinleştirdi, eşitsizliği artırdı.

Grafik.5. GSYH İçinde Gelirin Dağılımı (%)

Kaynak: TÜİK.

YOKSULLUK GÜNDEN GÜNE ARTIYOR, EN FAZLA ETKİLENEN YİNE KADINLAR!

Türkiye’de resmi yoksulluk verilerine baktığımızda yoksul sayısının pandemiyle birlikte yarım milyona yakın (yüzde 2,5) arttığını görmekteyiz. 2019 yılında 17,2 (yüzde 20,8) milyon kişi yoksulken, 2021 yılında bu sayı 17,6 (yüzde 21,3) milyona çıkmıştır.

Cinsiyet karşılaştırması yaparak incelediğimizde ise yoksulluktan en fazla kadınların etkilendiğini görüyoruz. Erkeklerde yoksulluk, 8,5 milyon kişi ile yüzde 20,8, kadınlarda yoksulluk ise 9 milyon kişi ile yüzde 21,8'dir.

Tablo.1. Yoksul Sayısı ve Değişim Oranları

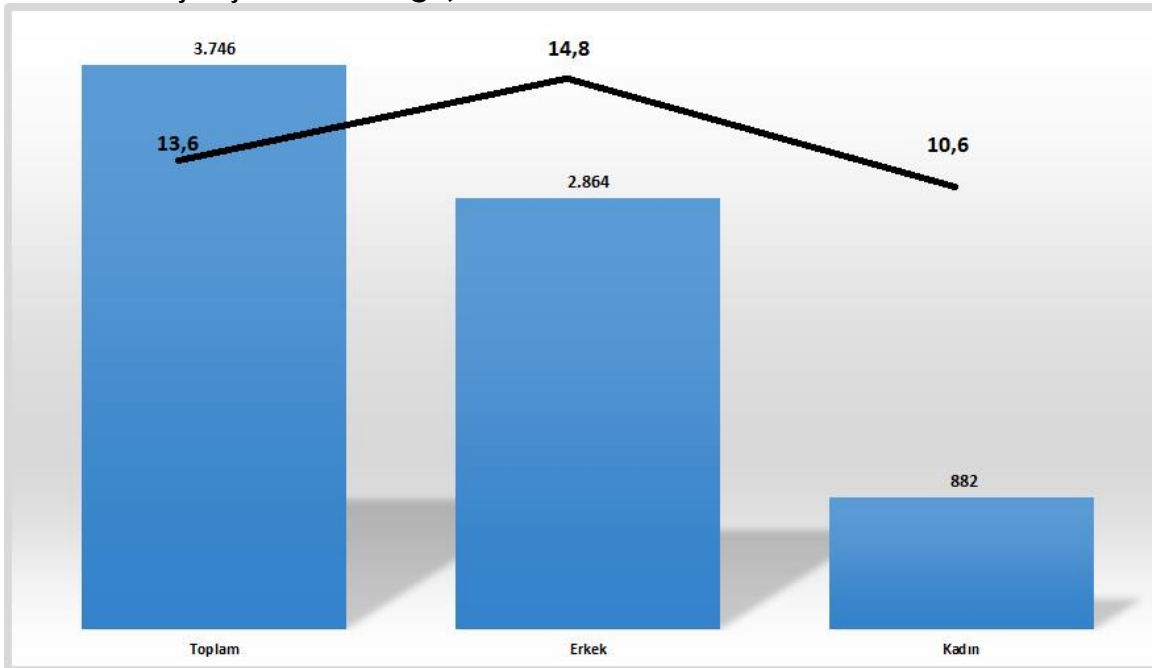
Bin kişi	Toplam		Erkek		Kadın	
	Sayı	Değişim oranı	Sayı	Değişim oranı	Sayı	Değişim oranı
2019	17.207	2,5	8.373	2,6	8.834	2,4
2021	17.636		8.592		9.044	

Kaynak: TÜİK bilgi talebi verilerinden yararlanılarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

3,7 MİLYON KİŞİ ÇALIŞTIĞI HALDE YOKSUL!

Çalıştığı ve bir geliri olduğu halde yoksul olduğunu belirten çalışanların sayısı 3,7 milyon kişiye (yüzde 13,6) ulaştı. Cinsiyete göre çalışan yoksulluğuna baktığımızda erkek çalışanların, kadın çalışanlara göre daha yoksul olduğu görülmektedir. Çalışan erkek yoksul sayısı 2,8 milyon kişi ile yüzde 14,8 iken çalışan kadın yoksul sayısı 882 bin kişi ile yüzde 10,6'dır. Genel yoksullukta kadınların sayısının erkeklerden fazla olmasına rağmen, çalışan yoksulluğunda erkeklerin kadınlardan fazla olmasının sebebi erkeklerin kadınlara göre daha fazla çalışma hayatında yer almasıdır.

Grafik.6. Çalışan Yoksulluğu, 2021

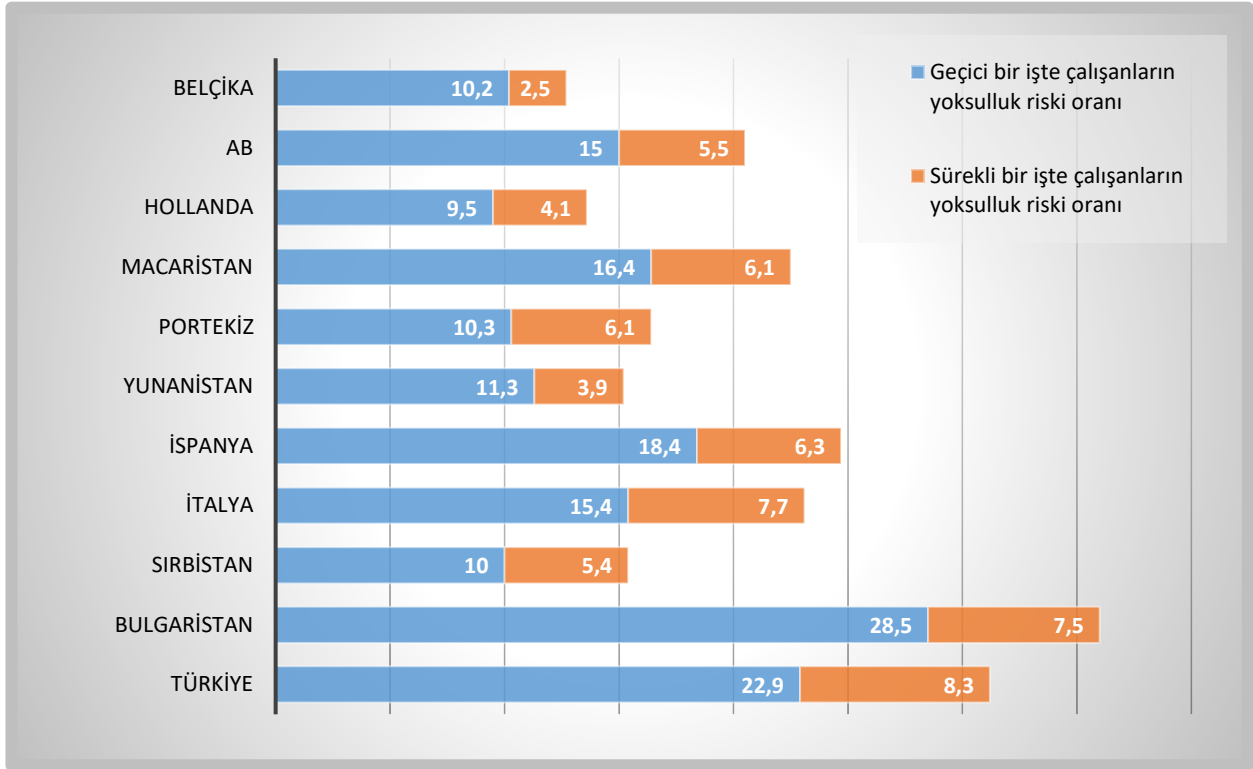
Kaynak: TÜİK bilgi talebi verilerinden yararlanılarak Araştırma Dairesi tarafından hesaplanmıştır.

GÜVENCESİZ ÇALIŞMA YOKSULLUK RİSKİNİ 3 KAT ARTIRIYOR.

Güvencesiz çalışma, işçilerin yoksulluk riskini artırıyor. Türkiye’de sözleşme türlerine göre geçici bir işte çalışanların yoksulluk riski, sürekli çalışanlara göre çok daha fazladır.

Türkiye’de sürekli bir işte çalışanların yoksulluk riski oranı yüzde 8,3 iken, geçici bir işte çalışanların yoksulluk riski bunun üç katı olup yüzde 22,9’dur. AB ortalamasında sürekli çalışanların yoksulluk riski yüzde 5,5 iken geçici bir işte çalışanların yoksulluk riski oranı yüzde 15’dir. Bu nedenle yoksullukla mücadelede “güvenceli çalışma” temel talep olmaya devam etmektedir.

Grafik.7. Sözleşme Türüne Göre İşyerinde Yoksulluk Riski Oranları (%), 2020

Kaynak: Eurostat, 2020. Fransa, Almanya’da zaman serilerinde kırılma olduğu için değerlendirmeye alınmamıştır.

NE YAPMALI?

- ✓ Tüm maaş ve ücretler en az asgari ücret artış oranı kadar artırılmalı, yılın daha başında enflasyon karşısında eriyen asgari ücret yeniden belirlenmelidir. En düşük emekli aylığı en az asgari ücret düzeyine çekilmelidir.
- ✓ İşçi sınıfının yaşadığı gelir kaybını telafi etmesinin en önemli yolu, sendika ve grev hakkıdır. Bu hakların kullanımının önündeki tüm yasal ve fiili engeller kaldırılmalıdır.
- ✓ Yoksullukla mücadele için sosyal koruma programları oluşturulmalı ve yoksulluktan en fazla etkilenen kesim olan kadınlar için sosyal koruma artırılmalıdır.
- ✓ Güvencesizliğin yoksulluğu artırıcı etkisi göz önünde bulundurularak her kesim için geçici ve güvencesiz işler yerine tam zamanlı, insan onuruna yaraşır istihdam olanakları sağlanmalıdır.

